

**СТРАТЕГИЈА
ЗА МЕЃУЕТНИЧКА ИНТЕГРАЦИЈА ВО ОБРАЗОВАНИЕТО
И МЛАДИНСКИ АКТИВИЗАМ
НА ОПШТИНА РЕСЕН**

Август, 2020

Листа на кратенки

БРО - Биро за развој на образованието

ДПИ - Државен просветен инспекторат

ЕУ - Европска Унија

ИКРУ – Индикатори за квалитетот на работата на училиштето

МИО – Меѓуетничка интеграција во образованието

МИО и МА - Меѓуетничка интеграција во образованието и младински активизам

МОН – Министерство за образование и наука

НВО – Невладина организација

ОПМП – Општински план за мерење на постигањата

ОСМИО и МА – Општинска стратегија за меѓуетничка интеграција во образованието и младински активизам

СР – Совет на родители

РСМ – Република Северна Македонија

ТУИ – Тим за училишна интеграција

ЦСОО – Центар за стручно образование и обука

УО – Училиштен одбор

1. ВОВЕД

Меѓуетничката интеграција во образованието и младинскиот активизам ќе ја подобри меѓуетничката кохезија меѓу младите во нашата општина, каде што тие ќе бидат главен потенцијал за развој на нашата држава.

Колку порано ги тргнеме бариерите на нивните патишта, толку почист пат ќе чекорат и ќе може да се фокусираат на вистинските вредности. Тие вредности не се кој си, туку што носиме во себе. Соживотот се поттикнува и учи од мали нозе и на тој начин се создаваат генерации без предрасуди, млади луѓе кои ги знаат своите права, но и обврски.

Тоа најмногу може да го насочуваме преку квалитетен интегративен образовен процес. Општество еднакво за сите кое подразбира и образование за сите.

Училиштата во наставно образовниот процес да практикуваат и промовираат почитување на другите преку запознавање на нивната култура. Намалување на предрасудите со зголемена соработка, преку поголем контакт на етничките заедници со формирање на партнер училишта. Внесување на наставни содржини за МИО во наставните предмети и обезбедување заеднички наставни и вон наставни активности. Организирање заеднички активности на училишта, наставници, ученици, родители.

Реформите во образованието опфаќаат подобрување на академските знаења и учење кое што помага учениците да се подготват да живеат во мултикултурно општество и тоа е нагласено како во многу меѓународни документи (УНЕСКО, УНИЦЕФ, Совет на ЕУ), така и во официјалните документи на Влада на Република Северна Македонија и образовните институции: Концепција за деветгодишно основно воспитание и образование (МОН и БРО, 2007); Индикатори за квалитетот на работата на училиштата (МОН и ДПИ, 2015); Професионални компетенции и стандарди за наставници, стручни соработници и директори на основни и средни училишта.

Воведување на активностите за МИО претставува поттик за меѓусебно почитување, разбирање и прифаќање на културните разлики и градењето на соживот меѓу младите. Овој процес е влог во иднината на децата и младите како идни граѓани во мултиетничкото општество на Република Северна Македонија. Концептот на МИО за мултикултурно општество е насока за културна различност во истото.

Општина Ресен во соработка со училиштата е посветена да креира своја политика за промовирање на МИО и граѓанска вклученост на младите, планира активности според карактеристиките на самите училишта. Во рамките на активностите за МИО ќе се промовира интеракцијата и социјализацијата меѓу учениците од различните заедници/наставни јазици и во еднојазичните и во повеќејазичните училишта. Кога учениците учествуваат во заеднички активности, тие имаат можност за непосредна комуникација и меѓусебен контакт, меѓусебно запознавање и формирање интерперсонални релации, учење едни за други, едни од други и за намалување на негативните стереотипи и предрасуди за другите. Во активностите за граѓанска вклученост на младите, тие ќе бидат насочувани и поддржувани да идентификуваат конкретни проблеми во училиштето и заедницата. Потоа, врз основа на нивните заеднички одлуки, младите ќе преземаат иницијативи за акции со цел да се придонесе кон решавање на постоечките проблеми и недостатоци на ниво на училиште и заедница.

Имајќи ја предвид мултиетничката структура на населението во општина Ресен, а воедно и во образовниот систем, општина Ресен работела, работи и ќе продолжи да ја унапредува соработката во подрачјето на МИО и младинскиот активизам во заедницата.

Учениците во Општина Ресен кои што учат на различни наставни јазици, учествуваат во заеднички наставни активности, истражувачки проекти, заеднички воннаставни и слободни ученички активности, како што се: екскурзии, секции, театарски претстави, креативни работилници, спортски игри итн.

Процесот на подготовка на Стратегијата е воден од Македонскиот центар за граѓанско образование (МЦГО).

Стратегијата е усвоена од страна на Советот на општина Ресен на седница одржана на ден 26.08.2020 година, со Одлука бр.08-1453/23 од 26.08.2020 година.

2. ЗАКОНСКА РАМКА И МОЖНОСТИ ЗА МИО

2.1. Меѓуетничката интеграција во образованието во стратешките документи на РСМ

Република Северна Македонија е потписник на значајни меѓународни документи кои што се однесуваат на човековите права, правата на детето, како и граѓанските права:

- Член 26 од Универзалната декларација за човекови права;
- Член 27 од Меѓународниот пакт за граѓански и политички права;
- Членовите 28, 29, 30 од Конвенцијата за правата на детето;
- Член 5 од Конвенцијата на УНЕСКО против дискриминацијата во образованието;
- Ставките 34 и 35 од Документот од состанокот во Копенхаген од Конференцијата за човекова димензија на ОБСЕ;
- Членовите 2 и 4 од Декларацијата на ОН за правата на лицата кои припаѓаат на национални или етнички, религиозни и јазични малцинства;
- Членовите 5, 6, 12,13, 14 и 15 од Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства;
- Европската повелба на Советот на Европа за регионални и малцински јазици;
- Европската повелба на Советот на Европа за социјална кохезија.

Мултиетничкиот карактер на земјата е дефиниран во Уставот на РМ, во законите за основно и средно образование, како и во Националната стратегија за развој на образованието, Стратегија за образование 2018-2025 година и Концепцијата за деветгодишно основно воспитно образование.

Мултикултурализмот и разбирањето на “другите” е еден од четиринаесетте принципи во рамките на Концепцијата за деветгодишно основно воспитание и образование. Според овој принцип учениците преку наставните содржини, методи и активности треба да стекнуваат знаења и вештини потребни за разбирање и почитување на “другите”, како и за промовирање на вредностите меѓу учениците – почитување на разликите меѓу луѓето, нивната култура, јазик и традиција.

2.2. Образованието на заедниците согласно Уставот на РСМ

Според Уставот секој има право на образование. Образованието е достапно за сите под еднакви услови. Основното и средното образование се задолжителни и бесплатни. Припадниците на заедниците имаат право слободно да го изразат, негуваат и да го развиваат својот идентитет и националните карактеристики. РСМ ја гарантира заштитата на етничкиот, културниот, јазичниот и верскиот идентитет. Припадниците на заедниците имаат право на настава на својот јазик во основно и средно образование, на начин утврден со закон. Во училиштата каде што наставата се изведува на јазиците на другите етнички заедници, се изучува и македонскиот јазик. Уставот и законите поврзани со образованието содржат одредби со кои се промовира почитување на различните култури, толеранција и недискриминација.

2.3. Мултиетничкиот карактер на РСМ во Законот за основно¹ и Законот за средно образование²

Законот за основно образование донесен во 2019 година, интеркултурноста, меѓуетничката интеграција во образованието и младинскиот активизам ги регулира во повеќе поглавја.

Во поглавјето **Начела на основното образование** во член 4, алинеа седум е регулирано дека едно од начелата на системот на основно воспитание и образование е унапредување на сличностите и прифаќање на различностите, интеркултурност, мултикултурализам, интеркултурализам и мултикултурност.

Понатаму во поглавјето **Заштита од дискриминација и промоција на еднаквост** во член 5 став еден е регулирано:

„ Во основното воспитание и образование се забранува секоја директна или индиректна дискриминација, повикување и поттикнување на дискриминација и помагање во дискриминаторско постапување по основ на пол, раса, боја на кожа, национално или етничко потекло, попреченост, род, сексуална ориентација, родов идентитет, државјанство, социјално потекло, образование, религија или верско уверување, политичко уверување, други видови уверувања, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба и општествен статус или која било друга основа која е предвидена со закон или со меѓународен договор ратификуван согласно со Уставот на Република Северна Македонија во остварување на правата од основното образование“.

Во поглавјето **Цели на основното образование** во член 7 став се регулирани целите:

- воспитување за почитување на различностите, соработка, почитување на различноста, основните човекови слободи и права,

¹ Службен весник на РСМ, бр. 161 од 5.8.2019 година

² Закон за средното образование КОНСОЛИДИРАН ТЕКСТ („Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/1995, 24/1996, 34/1996, 35/1997, 82/1999, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 67/2004, 55/2005, 113/2005, 35/2006, 30/2007, 49/2007, 81/2008, 92/2008, 33/2010, 116/2010, 156/2010, 18/2011, 42/2011, 51/2011, 6/2012, 100/2012, 24/2013, 41/2014, 116/2014, 135/2014, 10/2015, 98/2015, 145/2015, 30/2016, 127/2016, 67/2017 и 64/118).

- развивање на писменоста и способностите на учениците за разбирање, информирање и изразување на македонски јазик и неговото кирилско писмо.

Во поглавјето **Унапредување на мултикултурализмот/интеркултурализмот и меѓуетничката интеграција во членот 46**, во алинеите од еден до пет, целосно е регулирана областа за меѓуетничката интеграција и мултикултурализмот/интеркултурализмот во основното образование:

(1) Директорот на училиштето формира тим за училишна интеграција за период од три години, составен од пет до седум члена и тоа претседателот на ученичкиот парламент, ученичкиот правобранител и од редот на стручните соработници и наставници. Директорот или помошникот на директорот е член на тимот за училишна интеграција по функција. При формирање на тимот за училишна интеграција директорот води грижа за застапеноста на наставниците, од сите јазици на кои се реализира наставата во училиштето.

(2) Тимот за училишна интеграција планира и организира активности кои придонесуваат кон почитување на мултикултурализмот и за развој на интеркултурниот дијалог/интеракција и унапредување на меѓуетничката интеграција.

(3) Тимот за училишна интеграција во соработка со наставниците задолжително изработува план за активности кои ќе бидат планирани и во годишната програма на училиштето во насока на унапредувањето на интеркултурализмот, препознавање на сличностите, прифаќање на различностите, сузбивање на стереотипите и предрасудите.

(4) Основните критериуми според кои треба да се организира активност од став (2) на овој член, се смета активност којашто има за цел интеракција, односно интеграција на етнички/јазично мешани групи учесници, балансирани групи учесници според етничката припадност, полот и возраста, интеракција меѓу учесниците од различните етнички/јазични групи (во текот на активноста учениците од едниот наставен јазик/едната етничка група соработуваат со учениците од другиот наставен јазик/другата етничка група, користење на сите застапени јазици, рамноправен третман на учесниците од сите етнички/јазични групи, постигнување конкретни-заеднички цели (опипливи/видливи продукти) со учество на сите застапени етнички заедници.

(5) Средства за реализација на овие активности се обезбедуваат од Буџетот на Република Северна Македонија, буџетите на општините и од други извори (донации, легати, подароци и друго), а се користат наменски.

Во **Законот за средно образование во член 24 – в**, се регулира можноста училишета да реализираат активности кои придонесуваат за развој и унапредување на меѓуетничката интеграција во образованието:

(1) Училиштата може да организираат активности кои придонесуваат за развој и унапредување на мултикултурализмот, меѓуетничката интеграција и толеранцијата.

(2) Основните критериуми според кои треба да се организира една конкретна активност од ставот (1) на овој член се смета активност која што има за цел интеракција, односно интеграција на етнички/јазично мешани групи учесници, балансирани групи учесници според етничката припадност, полот и возраста, интеракција меѓу учесниците од различните етнички/јазични групи (во текот на активноста учениците од едниот наставен јазик/едната етничка група контактираат со учениците од другиот наставен јазик/другата

етничка група, користење на сите застапени јазици, рамноправен третман на учесниците од сите етнички/јазични групи, постигнување конкретни - заеднички цели (опипливи/видливи продукти) со учество на сите застапени етнички заедници.

Во рамки на основните професионални компетенции и стандарди за наставниците, стручните соработници и директори, една од шесте компетенции е посветена на областа "Социјална и образовна инклузија", ставајќи акцент на развојот на мултиетничките надлежности.

2.4. Тематските насоки во Стратегијата на РСМ за интегрирано образование

Насоките дадени од тематските подрачја допираат прашања од : демократското владеење во училиштата во децентрализирана средина, заедничките наставни и воннаставни активности, јазичните постигнувања, наставните содржини и учебници, како и обука за наставници за водечките концепти и принципи за надминување на поделбата по етнички и јазични линии во училиштата.

Во МОН е формирана и работи Комисија со одговорност за следење на работата на конкретните активности во училиштата за меѓуетничка интеграција. Една од целите на истата е да се оствари успешна соработка со локалната самоуправа и Комисиите за унапредување и следење на активностите за меѓуетничка интеграција во образованието на општинско ниво.

2.5. Вклучени страни во процесот на образование

- Министерство за образование и наука (МОН)

Министерството за образование и наука има мисија да го развива образованието и воспитно образовниот систем во РСМ, да ја развива науката, научните достигнувања и иновации преку примена на принципите на квалитет, економичност, граѓанска одговорност и поврзаност со пазарот на трудот. Со примена на овие принципи ќе се овозможи и рамноправно учество на Република Северна Македонија во европските образовни економски и политички интегративни процеси.

Министерство за образование и наука има визија да ги промовира вредностите и темелите на квалитетно образование и наука како клуч за подобрување на квалитетот на животот во целокупното општество. Министерството за образование и наука доделува мали грантови за сите училишта во Република Северна Македонија кои ќе аплицираат со активностите за меѓуетничка интеграција во образованието.

- Биро за развој на образованието (БРО)

БРО е орган во состав на Министерство за образование и наука, одговорно за целокупниот образоваен развој, вклучувајќи ги и наставните планови и програми. Сите одлуки се носат на централното ниво, иако БРО има свои канцеларии и во поголемите градови. Од 2012 год. советниците на БРО се дел од голем број обуки поврзани со меѓуетничка интеграција во образованието.

- Државен просветен инспекторат (ДПИ)

ДПИ е орган на државната управа во состав на Министерството за образование и наука и врши надзор над исполнетоста на образовните стандарди, обезбедување на квалитет на образованието, ефективност преку евалуација, се поаѓа од Индикаторот за квалитетот на

работата во училиштата што се пропишани и донесени од старана на Министерството за образование и наука.

Индикаторите исто така се користат за вршење на увид на работата на училиштата од аспект на меѓуетничка интеграција во образованието.

-Центар за стручно образование и обука (ЦСОО)

ЦСОО е јавна установа во која треба да се усогласат и да се интегрираат јавните интереси и интересите на социјалните партнери во стручното образование и обука во РСМ и е центар кој ја кординира соработката со мешународните институции и организации во областа на стручното образование и обука. Центарот врши стручни работи од областа на следењето, вреднувањето, проучувањето, унапредувањето, истражувањето и развојот на стручното образование и обука, како и други работи во согласност со законот, актот за основање и статутот.

-Државен испитен центар (ДИЦ)

Надлежностите на ДИЦ се да подготвува национална програма за екстерна евалуација на основното и средното образование согласно европските стандарди; да прибира, обработува и врши анализа на резултатите од тестирањето за проверување на постигањата на учениците во основното и средното образование; да изготвува тестови за екстерните испити во државната матура; и да врши обука на кандидатите за директори на основни и средни училишта и да го спроведува испит.

-Училишни одбори

Училишниот одбор е одлучувачко тело одговорно за управување со училиштето. Составот, надлежностите и задачите на училишниот одбор се определени со Законот за основно образование и статутот на основното училиште; предлага годишна програма за работа и извештај за работа на основното училиште до советот на општината; донесува програма за развој на училиштето; донесува програма за воведување на повисоки стандарди и други програми;

предлага финансиски план и завршна сметка и врши и други работи утврдени со статутот на основното образование.³

-Училишно раководство (директор и стручната служба)

Училишниот раководство (директорот и стручната служба) се обучени за примена на МИО во училишните активности преку подготовка на годишните планови за работа кои вклучуваат посебен дел за заеднички ученички активности и партнерство со други училишта. На училишното раководство му е неопходен континуиран професионален развој за поголемо успешно управување со човековите и финансиските ресурси за зајакнување на нивните капацитети за подобро справување со сите обврски на професионален начин.

-Наставници

³ Училишниот одбор на основното училиште е составен од седум члена и тоа: тројца претставници од наставниците, стручните соработници и воспитувачите од училиштето, тројца претставници од родителите, односно старателите на учениците и еден претставник од основачот.

Училишниот одбор во јавното средно училиште е составен од 12 члена, и тоа: четири претставника од наставниците, три претставника од родителите, односно старателите на учениците, три претставника од основачот и по еден претставник од Министерството и од деловната заедница.

Наставниците од сите основни и средни училишта се обучени како да планираат и да реализираат активности за МИО во рамките на редовната настава како и воннаставните активности. На наставниците и понатаму им е потребна дополнителна поддршка во применувањето на заедничките ученички активности за поттикнување и унапредување на социјализација, пријателство и заедно прифаќање меѓу учениците.

-Родители – Совет на родители

Иако родителите можат да учествуваат во секојдневните наставни активности и да бидат партнери на наставникот и училиштето воопшто, нивната вклученост е многу мала. Согласно Законот за основно образование, родителите имаат тројца претставници назначени од Советот на родители во училишниот одбор. На тој начин родителите можат да учествуваат во процесот на донесување на одлуки во училиштето за предлагање на годишната програма за работа на училиштето итн.

Ова значи дека вклученоста на родителите во наставните и воннаставните активности може значајно да придонесе во унапредувањето на меѓуетничката кохезија на учениците од различни заедници/јазичи и нивно вклучување во граѓански иницијативи и акции за подобрување на квалитетот на живеење во училиштето, локалната и општествената заедница.

ВИЗИЈА

Ќе имаме училишта и општество со креативна и поттикнувачка клима за деца и млади припадници на различни етнички заедници, кои преку соработка креираат едно заедничко кохезивно општество. Училишна средина која ќе овозможува користење на современи методи за формирање млад човек, отворен и подготвен за понатамошните образовни, професионални и животни предизвици.

МИСИЈА

Во училиштата и во општината создаваме средина каде што учениците од различно етничко потекло се почитуваат, соработуваат и споделуваат еднакви вредности. Деца и млади кои учат да станат сигурни, продуктивни, почитувани и одговорни личности на нашето мултикултурно општество.

3. Општа цел на Стратегијата

- Општа цел на Стратегијата е разбивање на предрасудите на младите, промовирање соживот преку спроведување активности во образовниот процес кој е темел на градење на вредностите, создавање простор за интеракција и соработка во образованието и потоа на сите полиња.

Општината ќе се стреми за целосна соработка за МИО и граѓанска вклученост на младите, преку:

- изработка на општински акционен план за активности на МИО и граѓанска вклученост на младите вклучен како еден од приоритетите во годишните планирања на училиштата;
- обезбедување финансиски средства, друга материјална и логистичка поддршка за училиштата во делот на активностите за МИО и граѓанската вклученост на младите;
- формирање општинска комисија за планирање, учество во реализацијата и следење на реализацијата на активностите за МИО и граѓанската вклученост на младите;
- активно вклучување на вработените од одделни сектори и одделенија, особено од одделението за образование;
- соработка со тимовите за училишна интеграција од основните и средните општински училишта, претставниците од Училишните одбори, Советите на родители и локалната заедница;
- соработка со невладините организации од сферата на интеркултурното образование, меѓуетничката соработка и разни акции во заедницата;
- соработка со клучните образовни институции (МОН, БРО, ДПИ, ЦСОО);
- соработка и размена на искуства со други општини од РС Македонија и други држави;
- информирање на јавноста за активностите за МИО и граѓанска вклученост;
- организирање кампањи, дебати, тркалезни маси и други форми за подигнување на свесноста на населението за придобивките за МИО и граѓанската вклученост на младите во општеството;
- водење процес за воспоставување на партнерства меѓу училиштата за реализирање активности за меѓуетничка интеграција;
- поттик и поддршка за креирање мрежа за училиштата во општината или во соработка со други општини за реализирање на меѓуучилишна и меѓуопштинска соработка во доменот на меѓуетничка интеграција и граѓанска вклученост на младите.

4. Методологија

Стратегијата е подготвена со активната вклученост на претставници од општините во обуките за МИО и со менторска поддршка во работни видео работилници.

Наставници и директори од основните и средното училиште од општина Ресен кои се вклучени во изработката на стратегијата учествуваа во обуките за МИО, поддржани од USAID и Македонскиот центар за граѓанско образование.

4.1. Принципи на МИО на ниво на општина

4.1.1. Заемна доверба и партнерство

Општина Ресен како и досега ќе продолжи да промовира заемна доверба и партнерство со сите правни субјекти, засегнати страни, како и граѓанскиот сектор. Посебен акцент ќе се стави на крајните корисници – учениците како идни граѓани.

4.1.2. Учество и размена на мислење

Училиштата и другите образовни институции непосредно ќе се поврзуваат со органите на локалната самоуправа, невладините организации и сите други релевантни институции што се поврзани со негување и споделување на културата, традициите и соживотот во општината.

4.1.3. Транспарентност

Општина Ресен ќе превземе обврска навремено да ја информира јавноста за активностите за МИО преку користење на содржините од **веб** страницата на општина Ресен, веб страните и други официјални интернет медиуми на училиштата, локални и национални електронски медиуми.

4.1.4. Одговорност

Во секојдневното живеење во општината се води грижа за индивидуалните разлики на сите граѓани. Посебен акцент се става на активности во училиштата, каде што учениците уште во ученичките клуби ќе учат да ги воочуваат, почитуваат и негуваат граѓанските вредности и одговорности.

4.1.5. Еднакви можности

Принципот на еднакви можности подразбира почитување на правото на достоинствен живот на секој поединец независно од неговата полова, етничка, верска определба, вклучувајќи ги и лицата со посебни потреби.

4.2. Целни групи

- Оваа Стратегија ги вклучува општините, училиштата, родителите, како и граѓанските организации, локалните бизниси и секако граѓаните на општина Ресен.

4.3. Временска рамка

- Временската рамка за спроведување на Стратегијата е 5 години и таа ќе се спроведува од 2020 до 2025 година.

Во акциониот план, како составен дел од Стратегијата подетално се определени роковите за реализација на планираните активности за МИО во образованието.

5. Образованието во ниво на општина

5.1 Децентрализација во образованието на РМ

Со процесот на децентрализација во образованието се направи појасна разлика меѓу улогите, правата и обврските на властите на централното и локалното ниво. Со него се поттикна поголемо учество на локалните заедници во процесите на донесување одлуки, поактивно и потранспарентно управување со училиштата преку поголема вклученост на учесниците, и поефикасна контрола над работата и активностите во училиштата и над квалитетот на наставата. Со него се поттикнуваат општините да управуваат со финансиските средства наменети за образованието. Ова поглавје опфаќа неколку прашања поврзани со локалната управа и образованието какви што се механизмите за донесување одлуки на училишно ниво, односите и соработката меѓу училиштата, општините и државните органи, нивото на пристап до информации и соопштенија на сите учесници, степенот на вклученост на наставниците и родителите во училиштата. Децентрализираното образование подразбира учество и координација на многу учесници како што се Единиците на локалната самоуправа (ЕЛС), директорите на училиштата, родителите и учениците на локално ниво, и Министерството за образование (МО). Кај општините односно советот на општината премина основачките права за училиштата.

МОН е одговорен за законската легислатива и почитување на истата.

Општините треба да влијаат на зајакнување на демократското учество во промовирање на соработка помеѓу образовните институции и локалната заедница.

5.2.Податоци за основни и средни училишта во општина Ресен за учебна 2019/20

Име на основното училиште	Место	Наставен кадар			Ученици					
		Мак	Алб	Тур	Мак	Алб	Тур	Ром и	Егип	Др.
Гоце Делчев	Ресен	28	/	2	226	5	7	34	/	9
Мите Богоевски	Ресен	33	/	14	366	19	96	57	1	5
Браќа Миладиновци	с. Царев Двор	22	1	2	79	/	14	/	/	/
Славејко Арсов	с. Подмочани	14	14	1	32	57	/	/	/	/
Димитар Влахов	с.Љубојно	21	5	/	38	17	/	5	/	/
ВКУПНО		118	20	19	741	98	117	96	1	14

Име на средното	Место	Наставен кадар	Ученици
-----------------	-------	----------------	---------

училиште		Мак	Ал б	Тур	Бош	Мак	Ал б	Тур	Ром и	Др.
Цар Самоил	Ресен	36	8	5	1	200	38	51	17	5
ВКУПНО		36	8	5	1	200	38	51	17	5

	Наставен кадар				Ученици					
	Мак	Ал б	Ту р	Бош	Мак	Алб	Ту р	Ром и	Ег ип	Др .
Основно образование	118	20	19	/	741	98	11 7	96	1	14
Средно образование	36	8	5	1	200	38	51	17	/	5
Вкупно	154	28	24	1	941	136	16 8	113	1	19

5.3 Советот на општината

Советот на општината е основач на училиштата и тој ги донесува годишните програми и годишните извештаи на училиштата. Членовите на советите на општините, преку соодветните комисии за образование, по правило имаат континуиран мониторинг, вклучувајќи го и периодот кога се донесуваат годишните програми и извештаи на училиштата.

Во рамките на надлежности, советот на општината:

- Ги именува и разрешува претставниците во училишните одбори;
- Го разгледува и го усвојува годишниот извештај за работата на училиштето;
- Ја разгледува и ја усвојува годишната програма за работа на училиштето;
- Го разгледува и го донесува годишниот финансов план на училиштето;
- Ја разгледува и ја усвојува завршната сметка на училиштето;
- Може до ДПИ да достави барање за вонредна интегрална евалуација и екстерно проверување и оценување на напредокот и постигањата на учениците.

5.4. Подготовка на наставниците

Во секое училиште е формиран тим за училишна интеграција (СИТ), чии членови преку различни обуки стекнаа знаења и вештини за спроведување на активностите на МИО со учениците.

Стектатите знаења и вештини, тимовите на училишна интеграција ги десиминира во училиштата, и со тоа сите наставници од сите основни и средни училишта во РСМ се обучени да планираат и да спроведуваат активности за меѓуетничка интеграција во редовна настава и во воннаставните активности.

Прибирање на податоци за наставниот кадар кој што не поминал на процес на обуки за МИО и МА организирани преку Секторот за јавни дејности, односно Одделението за образование на Општина Ресен.

5.4.1. Редифинирање и запознавање на ТУИ со Стратегијата

- Одделение за образование во координација со директорите, да има донесени решенија за ТУИ за секое училиште;

5.4.2. Прибирање на податоци за наставниот кадар кој што не поминал

- Одделение за образование при општина, во соработка со стручните служби во училиштата;

5.4.3. Обука на наставници и стручни соработници

- Одделение за образование, Комисија за МИО и МА ќе организира обуки;

5.4.4. Вклучување на членови на училишни одбори, совет на родители и НВО во МИО и МА;

- Кратки информативни состаноци;

5.4.5. Следење и евалуација на активностите.

6. Активности во училиштата за унапредување на МИО и граѓанска активизам

6.1. Подрачја на планирање и реализација

6.1.1. Воннаставни активности

Општината ќе поддржува воннаставни активности според планиран обем и разновидност што ќе произлезе од донесените годишни програми на основните и средното училиште, а ќе се однесуваат на МИО во делот на секции, екскурзии, натпревари, приредби, мултикултурни работилници, уметнички изведби, активности на ученичките заедници, граѓански иницијативи и акции и друго.

6.1.2 Наставни активности

Општината ќе поддржува заеднички наставни активности (заеднички часови) со ученици од различни наставни јазици според планиран обем и разновидност што ќе произлезе од донесените годишни програми на основните и средното училиште, а ќе се однесуваат на МИО во делот на одржување на заедничка настава. Заедничките часови по одредени предмети со ученици од различни наставни јазици/заедници може да се одржуваат исклучиво со претходно обучување од ментори/експерти за реализација на овој посебен вид на настава.

6.2. Давање насоки за подобрување на интеркултурните компетенции кај учениците

6.2.1. Општината развива систем на организација на заеднички активности за МИО, преку организирани меѓуучилишни состаноци на координаторите ТУИ на повеќејазичните и еднојазичните училишта, на кои се: споделуваат искуства, се стекнуваат нови познанства, се планираат заеднички наставни и воннаставни активности активности. Општината ќе се грижи за подобрување на интеркултурните компетенции кај учениците, особено преку вклучување

на наставници, родители и постојано зголемување на бројот на ученици од мешан етнички состав во воннаставните активности.

6.3. Размена на искуства и информации

6.3.1. Општината преку училиштата ќе поддржи организирање заеднички средби на ТУИ и директорите од основните и средните училишта со цел да се разменат искуства и да се споделат информации при планирањето на заеднички наставни и воннаставни активности – интегрирани активности. Посебен акцент се дава на организирањето на заеднички часови, заеднички секции, екскурзии и приредби. Општината ќе поддржи консултативни и организациони средби со ментори/експерти за планирање на наставата, активности за МИО и сл.

6.4. Поддршка и промовирање на меѓуетнички активности

6.4.1. Заеднички настани за промоција организирани од страна на МОН, МЦГО и општината;

Афирмацијата на учениците и училиштата општината ќе ја реализира преку својата веб-страница и веб страните на училиштата, на седниците на комисијата за образование, култура и спорт, на седници на Советот на општината, преку обраќањето на градоначалникот по донесените годишни извештаи на основните и средните училишта и на локалните ТВ канали и национални ТВ.

7. Училишна клима и односи во училиштето

7.1.1. Општината ќе подржува активности и тоа : работилници, средби, предавање и меѓу училишна соработка за запознавање на претеседателите на совет на родители и наставници по граѓанско образование за почитување на правата на децата, согласно Концепцијата за правата на децата.

7.1.2. Општината ќе ги следи механизмите со кои ќе се обезбеди промоција на еднаквоста и правичноста кон децата без разлика на полот, етничката припадност, социјалното потекло и способностите.

7.1.3. Општината ќе се грижи училиштата да планираат и да реализираат работилници со кои учениците ќе се поттикнуваат на активно слушање, искажување на своето мислење и прифаќање на мислење од другите во групата, демократско учество во училиштата и на ниво на заедницата, итн.

7.1.4. Општината ќе се грижи училиштата да водат политика на позитивно вреднување и промовирање на родовата, етничката, културната, верската и јазичната разновидност во училиштето и во заедницата, нивно заемно прифаќање и потпирање. Општината ќе поддржи активности во кои што учениците од различните етнички/јазични заедници учат да ја почитуваат сопствената култура и традиција и културата и традицијата на другите етнички заеднички на Република Северна Македонија.

8. Соработката на општината со училиштата

Со цел да се поттикнуваат, подржуваат и унапредуваат активностите за МИО и граѓанско вклучување на младите со иницијативи и во акции во заедницата, како и да се одржува и

унапредува соработката на општината со училиштата за зајакнување на МИО на ниво на општина, активности што ги спроведува општината се следни:

- Учество на обуки, работилници, состаноци со застапени теми и активности за МИО;
- Изработка на акционен план на општината за МИО кој што се проследува на усвојување од страна на советот на општината;
- Насочување, следење, координирање и поддршка на училиштата за спроведување на активностите на МИО;
- Обезбедување соодветни ресурси на училиштата за спроведување на активности за МИО, преку Одделението за образование на општина Ресен;
- Организирање настани за промовирање на МИО на ниво на општина и вклучување на медиумите за информирање на јавноста;
- Поддршка и учество во организирање на кампањи, дебати и тркалезни маси за подигнување на свесноста на населението за придобивките од МИО и ГО;
- Објавување успешни приказни за МИО на општинската веб-страница;
- Водење на процесот за партнерство меѓу училиштата за МИО;
- Поддршка и поттик во креирање мрежа на училиштата во општината и меѓу различни општини за реализирање на меѓуучилишна и меѓуопштинска соработка за МИО;
- Соработка со образовните институции (МО, БРО, ДПИ и ЦСОО), невладини организации и други општини.

Во општината се назначува одговорно лице или тим/координативно тело за МИО и граѓанска вклученост на младите кое одржува редовна комуникација и соработка со тимовите за училишна интеграција. Одговорното лице или тим/координативно тело за МИО и МА треба да бара од тимот за училишна интеграција во секое училиште да:

- Испраќа акционен план и детални акциони планови за активности за МИО И МА;
- Известува редовно за датумите за активностите на МИО во училиштето (од-до дена пред активноста);
- Информира редовно за постигањата и евентуалните пречки/проблеми/предизвици во реализацијата на активностите за МИО во училиштето.

9. Поддршка за унапредување на МИО и младински активизам на почетокот на учебната година

Со цел да се подржуваат училиштата во натамошното подобрување на активностите на МИО на ниво на општина како и да се согледа нивото на постигнатост на МИО и потребата од организирање натамошна поддршка и помош од општината на училиштата, одговорното лице или тим/координативно тело за МИО организира состаноци со координаторите на училишна интеграција во текот на месец август за: известување за постигањата во МИО и граѓанска вклученост на младите во наредната учебна година и внесување на истите во годишните програми за работа на училиштата за наредната учебна година.

10. Следење на активностите за меѓуетничка интеграција и младински активизам во образованието во основните и средните училишта

Следење на реализацијата на планираните активности за меѓуетничка интеграција во образованието на ниво на општина, Комисијата ќе го следи континуирано со цел давање

директори							
% на училишта во кои составот на УО и СР е мултиетнички							Прилог 3.1 и 3.2
Број на иницијативи за МИО на советите на родители							Прилог 4
Број на заеднички настани за МИО и МА							Прилог 6
Изработени апликации за добивање грантови (училишта и општината)							
Добиени грантови (училишта и општина)							

За собирање на податоците за МИО и МА Комисијата ќе ги користи инструментите од Водичот за имплементација на планот за мерење на постигањата од работната група при МОН, прилагоден на потребите на Општина Ресен (прилог на Стратегијата на ОСМИО и МА).

11. Видливост на постигањата на Стратегијата

За подобрување на видливоста општината ќе се залага активностите на училиштата редовно да се објавуваат на:

11.1 веб страна на општината и на веб страна на секое училиште

На јавни манифестации карактеристични за општина Ресен:

11.2 Преспански јаболкобер

11.3 Априлијада

11.4 Ден на екологијата

Ќе се организираат настани од пошироко, општинско, регионално или национално значење:

11.5 Ден за презентирање на МИО и МА и Организирање дебати за постигањата за МИО

11.6 По можност постигањата во областа на МИО и МА ќе се претставуваат и на националните медиуми.

12. Посебни одредби

Во случаи на посебни услови на работење на основните и средните училишта предизвикани од глобални состојби- пандемии или слично, сите активности во Стратегијата ќе се реализираат во согласност со насоките од МОН или Советот на општина Ресен.

АКЦИСКИ ПЛАН

Очекувани резултати:

- Зголемена соработка во организирање и подржување на активностите за МИО и МА со училиштата;
- Унапредена соработка меѓу наставници од различни јазици во рамки на стручните активи , училиштата и меѓу училиштата со различни наставни јазици на ниво на општина;
- Зголемена социјализација, дружење, број на пријателства меѓу деца и млади од различно етничко/културно потекло и заедници;
- Зголемена видливост на унапредената МИО и МА на децата и младите преку разни иницијативи и реализирани акции на ниво на училиште и на ниво на општина.

	Опис на активноста	Одговорни институции	Временска рамка	Индикатори	Извори на податоци	Подршка и следење
5.3	Средби со советот	Координатор на работна група од Општина Ресен Градоначалник Секретар Претседател на Совет	Септември 2020 и септември 2022 По формирање на нов Совет По формирање по нов мандат на комисијата	Остварени средби Презентирана Стратегија	Листа за потпис Фотографии од средби Извештај	
5.4	Обука на наставниците	Лица определени за дисеминација од општинската комисија за Стратегија за МИО и МА	Секој зимски распуст	Број на одржани обуки Број на обучени наставници	Листа за потпис Фотографии од средби Извештај	ГОДИШНО
5.4.1	Рedefинирање и запознавање на ТУИ со Стратегијата –Одделение за образование и директори на училиштата	Одд. за образование, Училишта, Комисија за Стратегија за МИО и МА	Септември	Решенија за СИ Т -ови Број на наставници кои треба да се вклучат во дисеминација	Извештаи од прибрани податоци	Годишно
5.4.2	Прибирање на податоци за	Одделение за образование при	Септември,	Листа на наставници	Листи	Годишно

	наставниот, раководниот кадар и стручните соработници кои не учествувале на обуките за МИО	општина				
5.4.3	Обука на наставници и стручни соработници	Одделение за образование, Комисија за МИО и МА	Декември	Број на обучени наставници	Извештај од обуки Списоци Фотографии	Годишно
5.4.4	Вклучување на членови на училишни одбори, совет на родители и НВО во МИО и МА (кратки информативни состаноци);	МИО и МА	Септември	Број на присутни	Списоци, фотографии, записник	Годишно
5.4.5	Следење и евалуација на активностите	Општинска Комисија за МИО и МА	Цела година	Оценка помеѓу планираното и реализираното	Листи, матрици, индикатор	Годишно
6	План за следење и анализа на напредокот на активностите	Комисија на МИО и МА	Септември секоја учебна година	Извештаи, база на податоци, фотографии		Годишно
6.1	Обезбедување на средства во буџетот за поддршка	Совет Градоначалник	Декември секоја календарска година	Одлука на совет за наменети средства Одобрени средства за поддршка на МИО и МА во буџетот	Службен весник на општината	Годишно
6.1.1	Прибирање на Годишни акциски план МИО и МА	ТУИ и Општинска Комисија за	Септември секоја учебна година	Број на доставени планови за МИО и МА	Документација на Комисијата за МИО и МА	1 годишно

		МИО и МА				
6.1.1.1	Подготовка на годишен акциски план за реализација во училиштата	Општинска комисија за МИО и МА	Септември секоја учебна година	Изготвен годишен акциски план	Документација на Комисијата за МИО и МА	Годишно
6.2	Состаноци на координаторите на СИТ-овите и директорите	МИО и МА	Секој трет месец	Број на присутни	Фотографии Списоци Записник од средбите	Годишно
6.3	Заеднички средби координаторите на ТУИ и директори Тркалезна маса	Општина Ресен Училишта	Секоја учебна година	Број на присутни	Фотографии Списоци Записник од средбите	Крај на учебна година
6.4	Заеднички настани за промоција организирани од страна на МОН, МЦГО и општината	Општинска комисија за МИО и МА Граѓански организации	2020 -2025	Број на одржани средби Број на присутни	Фотографии, видеа, гостувања во тв и радио емисии	Крај на учебна година
7.1.1	Поддршка од општината во организирање на активности предвидени во годишните програми	Општина Ресен Координатор на комисијата	Септември, секоја учебна година	Висина на финансиска поддршка за активностите и логистичка	Финансии	Годишно
7.1.2	Креирање на механизми за промоција	Општина Ресен Координатор на комисијата	Септември, секоја учебна година	Број на промоции Број на медиуми	Евидентни листови, фотографии, видеа, гостувања во тв	Годишно

					и радио емисии	
7.1.3	Следење на планот за реализација на активности	Општина Ресен Координатор на комисијата	Во тек на цела учебна година	Оценка меѓу планираното во акцискиот план на училиштата и реализираните активности	Разни обрасци за следење	Годишно
7.1.4	Поддршка и следење на балансираната застапеност	Општина Ресен Координатор на комисијата	Континуирано	Број на учесници, родова застапеност, вклученост на ученици со потешкотии, итн.	Обрасци за анализа и следење	Годишно
8	Креирање на систем на соработка помеѓу општината и училиштата	Општина Ресен МИО и МА	Континуирано	Пишан документ за заемно информирање меѓу општината и училиштата (во општината), договори за партнерските соработки меѓу училиштата, итн.	Меморандуми за соработка меѓу партнерските училишта	Годишно
9	Редовни работни средби помеѓу МИО и координаторите на училиштата	МИО и МА	Август , пред почеток на учебна година	Број на присутни	Фотографии Списоци Записник од средбите	Годишно
10	Креирање план за континуирано следење на стратегијата и акцискиот план - ОПМП	МИО и МА	Август , пред почеток на учебна година	Оценка помеѓу планираното и реализираното	Листи, матрици, индекси	Годишно
11.1	Објавување на информации за МИО и МА на веб страната на општината	Комисија и администратор на веб страната	По доставени информации во соодветна фотма од Комисијата	Број на објавени информации на веб страната за една година	Веб страна на општина, портфолио на Комисијата	годишно

	Објавување на информации за МИО и МА на веб страната на училиште	ТУИ, директот, Комисија и администратор на веб страната на училиштето	По доставени информации во соодветна фотма од тим за меѓуетничка интеграција во образованието.	Број на објавени информации на веб страната за една година	Веб страна на училиштето, портфолио на ТУИ	годишно
11.2	Организирано учество со активности за меѓуетничка интеграција во образованието на Преспански Јаболкобер	Комисија, Директори, тимови за меѓуетничка интеграција во образованието	Секоја година на деновите на Преспански Јаболкобер	Број на училишта учесници и сл.	Увид во портфолио на училишта, Комисија	годишно
11.3	Организирано учество со активности за меѓуетничка интеграција во образованието на Априлијада	Комисија, Директори, тимови за меѓуетничка интеграција во образованието	Секоја година на Априлијада	Број на училишта учесници и сл.	Увид во портфолио на училишта, Комисија	годишно
11.4	Организирано учество со активности за меѓуетничка интеграција во образованието на ден на екологијата	Комисија, Директори, тимови за меѓуетничка интеграција во образованието	Секоја година на ден на Екологија	Број на училишта учесници и сл.	Увид во портфолио на училишта, Комисија	годишно

11.5	Реализирање на ден за презентирање на МИО и МА и Организирање дебати за постигањата за МИО и МА со сите заинтересирани страни	Комисија Градоначалник Совет на општина Бизнис заедница Граѓански организации и сл.	Годишно, Споредсогледувањата на Комисијата	Број на дебати Број на учесници	Увид во портфолио на училишта, Комисија	годишно
------	---	---	---	------------------------------------	--	---------

Прилог на Стратегијата:

Водич за имплементација на Планот за мерење на постигнувањата во областа на интегрирано образование

во Општина Ресен